

Miljøvurdering af vandløbsregulativ for Århus Å inkl. Årslev Engsø og Brabrand Sø

Indholdsfortegnelse

Ikke-teknisk resumé	1
Afgrensning	1
Miljøvurdering	1
Afværgeforanstaltninger	1
Overvågning.....	2
Indledning	3
Hvorfor en miljøvurdering?	3
Regulativets formål og indhold	3
Proces og valg af vurderingstemaer	5
Valg af alternativer	6
Vurderingstemaer	6
Lov- og plangrundlag	6
Miljøvurderingsloven.....	6
Kommuneplaner	7
Spildevandsplaner	7
Planer for fiskepleje for Århus Å.....	7
Vandområdeplaner 2015-2021 og basisanalyse	8
Habitatbekendtgørelsen.....	8
Miljøvurdering	8
Vurdering af indvirkning på Natura 2000-området ”Brabrand Sø med omgivelser”	9
Vurdering af indvirkning på bilag IV-arter	11
Beskyttede arealer efter Naturbeskyttelsesloven.....	14
Vurdering af indvirkning på vandløbet herunder målopfyldelsen	15
Vandløbsvedligeholdelse.....	15
Grødeskæring	16
Konklusion	17
Vurdering af indvirkning på Natura 2000-område H233 Brabrand Sø med omgivelser	17
Vurdering af indvirkning på materielle goder i form af landbrugsjord og øvrige vandløbsnære arealer ...	17
Vurdering af indvirkning på fiskeri	18
Kumulative forhold	19
Afværgeforanstaltninger og alternativer	19
Manglende oplysninger	19

Ikke-teknisk resumé

Dette resumé opsummerer den samlede miljørapport til forslag til vandløbsregulativ for Århus Å inkl. Årslev Engsø og Brabrand Sø. Vandløbsregulativet vurderes at være i overensstemmelse med gældende lovgivning, herunder kommuneplan, vandområdeplanerne og habitatbekendtgørelsen.

Afgrænsning

En indledende gennemgang af samtlige relevante parametre har resulteret i, at følgende er udvalgt til nærmere vurdering og dermed behandles i miljørapporten:

- Natura 2000-område H233 Brabrand Sø med omgivelser
- Materielle goder
- Fiskeri

Miljøvurdering

Miljøvurderingen gennemføres ved udarbejdelse af en miljørapport, der på grundlag af en række kriterier defineret i lovens bilag 4 vurderer den sandsynlige, væsentlige indvirkning på miljøet af planens gennemførelse under hensyn til planens mål og geografiske anvendelsesområde.

Aarhus og Skanderborg Kommuner vurderer, at regulativet hverken i sig selv eller i forbindelse med andre regulativer, planer og programmer påvirker muligheden for at opnå gunstig bevaringsstatus for Natura 2000-området Brabrand Sø med omgivelser. Der skal derfor ikke foretages en nærmere konsekvensvurdering af regulativets indvirkning på Natura 2000-området.

Ligeledes vurderes det, at vedtagelsen af regulativet ikke vil skade arter opført på habitatdirektivets bilag IV eller disse arters levesteder. En eventuel påvirkning som en konsekvens af regulativets bestemmelser vurderes dermed at være i overensstemmelse med habitatbekendtgørelsens § 7, stk. 1 samt § 11, stk. 1, og dermed kræves ikke en nærmere konsekvensvurdering af regulativets indvirkning på bilag IV-arter efter habitatbekendtgørelsens regler herom.

Aarhus og Skanderborg Kommuner vurderer, at regulativet hverken i sig selv eller i forbindelse med andre regulativer, planer og programmer påvirker materielle goder i form af påvirkning af landbrugsjord eller øvrige vandløbsnære arealer

Aarhus og Skanderborg Kommuner vurderer, at regulativet hverken i sig selv eller i forbindelse med andre regulativer, planer og programmer påvirker mulighederne for fiskeri i hverken vandløb eller tilknyttede søer omfattet af regulativet.

Afværgeforanstaltninger

Der vurderes ikke at være behov for særlige afværgeforanstaltninger som en konsekvens af regulativets vedtagelse.

Overvågning

I henhold til miljøvurderingsloven skal de væsentlige miljøpåvirkninger ved regulativets gennemførelse overvåges. Det vurderes, at regulativforslaget ikke giver anledning til behov for et særligt overvågningsprogram.

Indledning

Denne miljørapport indeholder den lovpligtige miljøvurdering af vandløbsregulativ for "Århus Å inkl. Årslev Engsø og Brabrand Sø".

Ifølge miljøvurderingsloven¹ skal der udarbejdes en miljøvurdering, når der tilvejebringes planer inden for fysisk planlægning, hvis planen fastlægger rammer for fremtidige anlæg eller arealanvendelser til projekter, der er omfattet af bilag 1 og 2, eller hvis planen påvirker et internationalt naturbeskyttelsesområde væsentligt.

Ved den endelige vedtagelse af regulativet skal Aarhus og Skanderborg Kommuner ifølge lovens § 13 udarbejde en sammenfattende redegørelse for,

- 1) hvordan miljøhensyn er integreret i regulativet
- 2) hvordan miljørapporten og de udtalelser, der er indkommet i offentlighedsfasen, er taget i betragtning
- 3) hvorfor det vedtagne regulativ er valgt på baggrund af de rimelige alternativer, der har været behandlet, og
- 4) hvordan myndigheden vil overvåge de væsentlige indvirkninger på miljøet af regulativet

Kommunernes vandløbsmyndighed har udarbejdet vandløbsregulativet og miljørapporten samt den sammenfattende redegørelse.

Hvorfor en miljøvurdering?

Da vandløbsregulativer danner retsgrundlag for administrationen af de offentlige vandløb og dermed rammerne for de fremtidige anlægstilladelser til projekter, er regulativerne omfattet af miljøvurderingsloven.

Da det ikke umiddelbart kan udelukkes, at nærværende forslag til vandløbsregulativ påvirker et internationalt naturbeskyttelsesområde væsentligt, er vandløbsregulativet omfattet af § 8, stk. 1, pkt. 2 i miljøvurderingsloven. Der er derfor obligatorisk miljøvurdering af regulativet. Det skal desuden vurderes, hvilken indvirkning regulativet har på det internationale naturbeskyttelsesområde under hensyntagen til områdets bevaringsmålsætninger jf. habitatbekendtgørelsen².

Regulativets formål og indhold

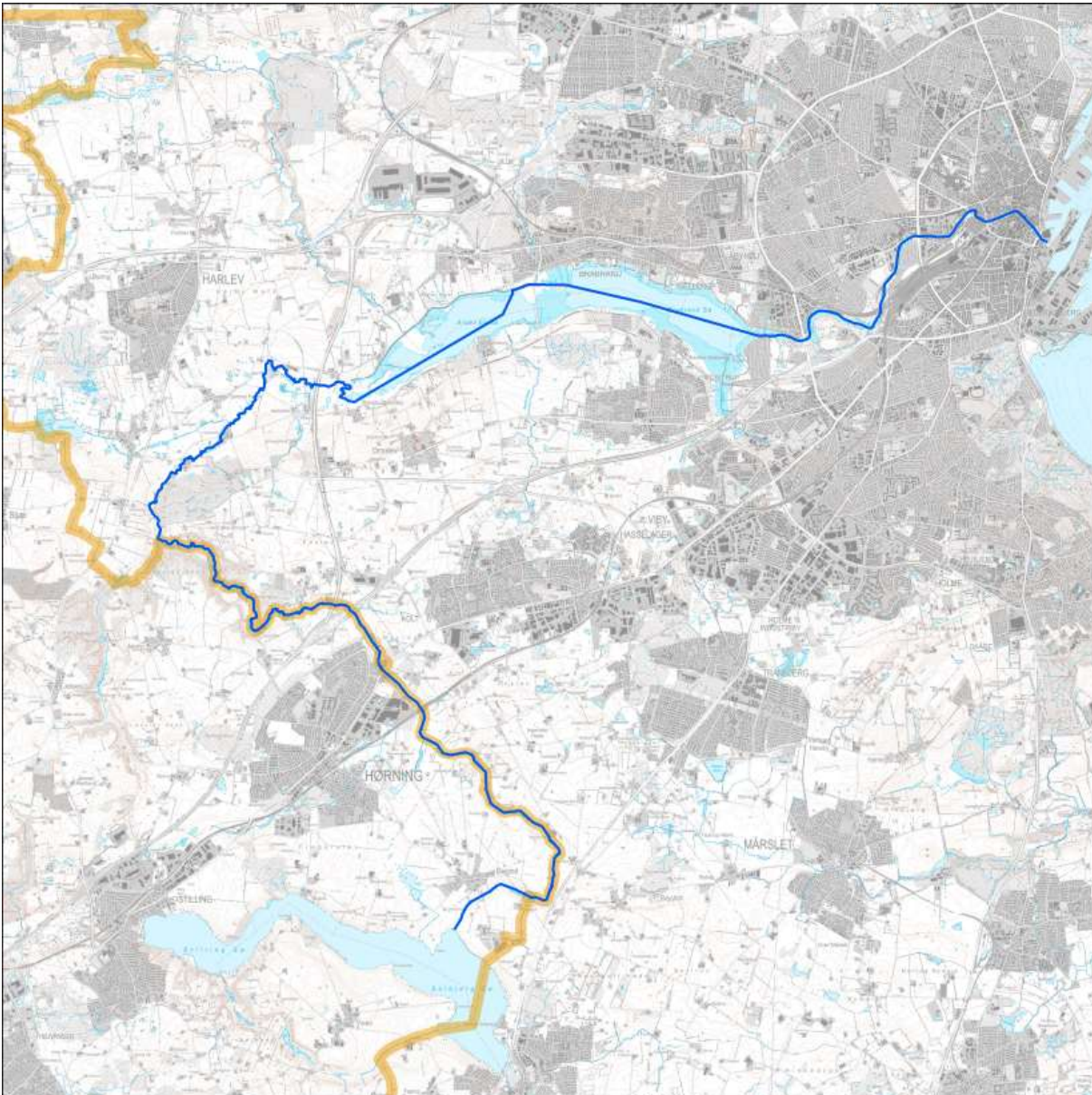
Aarhus og Skanderborg Kommuner har udarbejdet et nyt regulativforslag for det offentlige vandløb "Århus Å inkl. Årslev Engsø og Brabrand Sø", der skal erstatte det gældende regulativ fra 1996. Aarhus og Skanderborg Kommuner fastsætter i regulativet de specifikke bestemmelser, der fremadrettet skal gælde for vandløbet. Disse bestemmelser har som konsekvens, at reglerne om vandløbets anvendelse ikke fastsættes ud fra individuelle interesser, men ud fra en konkret afvejning af alle interesser, der er knyttet til vandløbet, herunder afvanding, miljøhensyn, vandindvinding mm. Denne afvejning har dannet grundlag for

¹ Lov nr. 425 af 18. maj 2016 jf. lovbekendtgørelse nr. 1225 af 25. oktober 2018 om miljøvurdering af planer og programmer og af konkrete projekter.

² Bekendtgørelse nr. 1595 af 6. december 2018 om udpegnen og administration af internationale naturbeskyttelsesområder samt beskyttelse af arter.

revision af det gældende regulativ for "Århus Å inkl. Årslev Engsø og Brabrand Sø". Regulativet indeholder bestemmelser om vandløbets fysiske tilstand, omfanget af vandløbets vedligeholdelse samt bestemmelser om oprensning af eventuelle aflejringer i vandløbet. Herudover indeholder regulativet en beskrivelse af kommunens og bredejernes forpligtigelser og rettigheder.

Århus Å er hovedløbet i vandløbs-systemet og løber gennem Årslev Engsø og Brabrand Sø, som begge er en del af Natura 2000-området H233 Brabrand Sø med omgivelser. Århus Å er et offentligt vandløb med en samlet længde på 26.805 m. (figur 1).

Figur 1 Oversigtskort over Århus Å fra udløbet af Stilling-Solbjerg Sø til udløbet i Aarhus Havn, inkl. forløbet gennem Årslev Engsø og Brabrand Sø.

Figur 2 Natura-2000 området H233 Brabrand Sø med omgivelser

Proces og valg af vurderingstemaer

Udgangspunktet for proces og indhold i miljørapporten er følgende punkter:

- Valg af alternativer der indgår i miljøvurderingen
- Sandsynlige væsentlige påvirkninger
- Metode og datagrundlag der forventes anvendt i miljøvurderingen
- Identifikation af gældende planer og programmer af betydning for miljøvurderingen

Valg af vurderingstemaer er en indledende afgrænsning af rapportens indhold jf. § 11 i miljøvurderingsloven og vurdering af regulativets mulige påvirkning af en lang række miljøparametre, som er defineret ud fra miljøvurderingslovens brede miljøbegreb.

De miljøparametre, som i afgrænsningen er vurderet at kunne medføre risiko for væsentlig miljøpåvirkning, undersøges nærmere i miljøvurderingen. Miljøvurderingen omfatter således ikke alle de forhold, som er anført under § 1, stk. 2 i miljøvurderingsloven. Det er vurderet, at de parametre, der er valgt fra, ikke vil blive væsentligt påvirket af regulativets implementering.

På baggrund af en høring af berørte myndigheder er miljørapportens indhold endeligt blevet fastlagt. Høringen blev foretaget for at sikre, at alle relevante forhold, som skal tages i betragtning under miljøvurderingen, er belyst. Høringssvarene er brugt som grundlag for fastsættelse af omfanget og afgrænsningen af de oplysninger, der skal til for at udarbejde miljørapporten. Berørte myndigheder er hørt

i perioden 16. december 2020 – 8. januar 2021 for at fastlægge væsentlige miljøparametre til miljøvurderingen.

Der er modtaget høringsvar fra Skanderborg Kommunes vandløbsteam, som ikke har bemærkninger til afgrænsningsnotatet. Forholdene i afgrænsningsnotatet belyses dermed ikke nærmere i denne miljørapport.

Der er ikke modtaget høringsvar fra Miljøstyrelsen.

Valg af alternativer

Miljørapporten skal omfatte en kort skitsering af grunden til at vælge det/de alternativer, der har været behandlet. Dette fremgår af miljøvurderingslovens bilag 4.

Forslaget, der indgår i miljøvurderingen, er det scenarie, hvor regulativet vedtages og realiseres. Eneste alternativ, der vil indgå i miljøvurderingen, er referencescenariet eller nul-alternativet, hvor forslaget ikke vedtages. Nulalternativet er en situation med den sandsynlige udvikling, såfremt regulativet ikke realiseres. Nulalternativet er ikke nødvendigvis en fastholdelse af situationen, som den fremstår i dag.

Administration af vandløbet vil i så fald følge det gældende vandløbsregulativ fra 1996, som ikke er tidssvarende.

Vurderingstemaer

Valg af vurderingstemaer er en indledende afgrænsning og vurdering af vandløbsregulativets mulige påvirkning af en lang række miljøparametre, som er defineret ud fra miljøvurderingslovens brede miljøbegreb.

Afgrænsningen af miljørapportens indhold benyttes til at frasortere de miljøparametre, som regulativet åbenlyst ikke vil medføre påvirkning af, eller hvor påvirkningen vurderes at være ikke-væsentlig. Disse forhold undersøges ikke nærmere.

Gennemgangen af samtlige miljøparametre har resulteret i, at følgende miljøparametre er udvalgt til nærmere vurdering og dermed behandles i miljørapporten:

- Påvirkning af Natura 2000-området H233 "Brabrand Sø med omgivelser"
- Materielle goder i form af påvirkning af landbrugsjord og de vandløbsnære arealer
- Fiskeri

Lov- og plangrundlag

I dette afsnit redegøres for det gældende lov- og plangrundlag, der vurderes at have betydning for miljøvurderingen af forslag til vandløbsregulativet.

Miljøvurderingsloven

Miljøvurderingen af forslag til vandløbsregulativ for Århus Å inkl. Årslev Engsø og Brabrand Sø gennemføres i medfør af lov om miljøvurdering af planer og programmer og af konkrete projekter (VVM)¹. Lovens formål er at sikre et højt miljøbeskyttelsesniveau og at bidrage til integrationen af miljøhensyn under udarbejdelsen og vedtagelsen af planer og programmer og ved tilladelse til projekter med henblik på at fremme en bæredygtig udvikling ved, at der gennemføres en miljøvurdering af planer, programmer og projekter, som kan få væsentlig indvirkning på miljøet.

Kommuneplaner

Dele af Århus Å er beliggende i et område, der er udpeget som særligt værdifulde jordbrugsområder i Skanderborg Kommune. Indholdet i regulativet vurderes ikke at give anledning til ændringer i de udpegede særligt værdifulde jordbrugsområder, der ligger ved vandløbet.

Århus Å ligger i et område, der er en del af Grønt Danmarkskort. Grønt Danmarkskort viser det samlede naturnetværk i Østjylland og er dermed en overblikplan over kommuneplanens forskellige udpegninger for natur. Grønt Danmarkskort viser, hvor kommunerne i fremtiden vil målrette deres naturpleje og planlægge for ny sammenhængende natur på tværs af kommunegrænserne.

Grønt Danmarkskort indgår desuden i de økologiske forbindelser, potentielle økologiske forbindelser og potentielle naturområder. Særligt for de potentielle økologiske forbindelser gælder, at udpegningen ikke er et udtryk for, at områderne over tid helt skal udgøres af naturarealer, men i stedet et udtryk for, at de enkelte naturarealer har en fornuftig indbyrdes afstand og størrelse, der kan opretholde et naturligt dyre- og planteliv, eller fremstå som grønne kiler med natur og friluftsmål. Den nærmere vurdering og udbygning af de enkelte potentielle økologiske forbindelser vil ske, når den nærmere projektering, administration eller planlægning skal gennemføres - enten i forbindelse med lokalplanlægning, vandmiljøindsatser, friluftprojekter eller frivillige aftaler om naturpleje, skovrejsning, grundvandsbeskyttelse jordfordeling mv.

Vandløbene udgør en stor del af de potentielle økologiske forbindelser. Regulativets bestemmelser, bl.a. omkring skånsom vedligeholdelse og friholdelse af sejlads, bidrager til at opretholde vandløbene, som grønne spredningskorridorer i landskabet.

Spildevandsplaner

Af Aarhus og Skanderborg Kommuners spildevandsplan fremgår det, hvor der findes udledningspunkter til vandløb fra offentlige regnvands- og spildevandsledninger. Bestemmelserne i dette regulativ understøtter kravene i miljøbeskyttelsesloven, og det vurderes, at indholdet i regulativet ikke har indflydelse på de i vandområdeplanen evt. udpegede indsatser i forhold til regnbetingede udløb.

Planer for fiskepleje for Århus Å

Århus Å er omfattet af den seneste plan for fiskepleje for Århus Å³. Af planen fremgår, at der på flere strækninger er registreret større og mindre bestande af såvel yngel som ældre ørred. Der er gennemført flere restaureringer og fjernelse af spærringer og nedlæggelse af dambrug i systemet. Ørredbestanden i systemet er dog reduceret markant siden sidste plan fra 2004. Årsagen hertil vurderes overvejende at skyldes etableringen af Årslev Engso i 2003, hvormed dødeligheden for udtrækkende havørredsmolt er øget væsentligt. Dette er dokumenteret af DTU Aqua.

Bestemmelserne i regulativet forventes at medvirke til at bibeholde og forbedre gode fysiske forhold for ørreder og andre fiskearter i vandløbet. Der er f.eks. mulighed for at efterlade dødt véd i vandløbet og at foretage selektiv grødeskæring så vandplanter gives mulighed for at bidrage til gode fysiske forhold, skjul og fødemulighed for ørredbestanden og for øvrige fiskearter.

³ Jørgen Skole Mikkelsen, 2012, Plan for fiskepleje i Århus Å. Faglig rapport fra DTU Aqua, Institut for Akvatisk Ressourcer, Sektion for Ferskvandsfiskeri og -økologi, nr. 19-2012

Vandområdeplaner 2015-2021 og basisanalyse

EU's Vandrammedirektiv fra 2000 fastlægger bindende rammer for vandplanlægningen i EU. I Danmark er direktivets bestemmelser lovmæssigt fastlagt i lov om vandplanlægning⁴.

Århus Å er beliggende i Hovedvandopland 1.7 Aarhus Bugt, som er en del af vandområdeplan 2015-2021 for vandområdedistrikt Jylland og Fyn.

Miljømålet for vandløb omfatter både kemisk tilstand og økologisk tilstand, og vandløb skal som hovedregel opnå en "god kemisk tilstand" og "god økologisk tilstand". Vandløb, der har opnået en højere miljøtilstand end kravet i vandområdeplanen, må ifølge vandrammedirektivet ikke tilstandsforringes.

Århus Å er miljømålsat med "god økologisk tilstand" på strækningerne opstrøms Brabrand Sø og med miljømålet "godt økologisk potentiale" nedstrøms Brabrand Sø. Miljømålene er jf. seneste basisanalyse (2021-2027) ikke opfyldt. Bestemmelserne i regulativforslaget understøtter vandområdeplanens krav til vandløbet om fysisk variation og gode betingelser for smådyr, vandplanter og fiskebestande.

Vandløbsregulativets største potentielle påvirkning på vandløbets miljøtilstand og mulighed for at opnå god økologisk tilstand er ved den fastsatte grødeskæring. Der er redegjort for grødeskæringens påvirkning af miljøtilstanden nedenfor.

Brabrand Sø er miljømålsat med "god økologisk tilstand", mens Årslev Eng sø er målsat med "godt økologisk potentiale" idet denne er anlagt som en VMP-II sø med det formål at reducere kvælstofbelastningen af Aarhus Bugt. Miljømålet for Brabrand Sø er jf. seneste basisanalyse (2021-2027) ikke opfyldt.

Habitatbekendtgørelsen

Bestemmelserne i habitatbekendtgørelsen implementerer habitatdirektivet fra 1992 i dansk lovgivning. Bekendtgørelsen implementerer de dele af habitatdirektivet, der vedrører beskyttelse af Natura 2000-områder og beskyttelsen af de særligt sårbare og truede arter omfattet af habitatdirektivets bilag IV (bilag IV-arter).

Århus Å er hovedløbet i Århus Å-systemet og gennemløber Årslev Eng sø og Brabrand Sø, som begge er Natura 2000-område. Der skal derfor foretages en vurdering af, om projektet kan påvirke et Natura 2000-område væsentligt. Vurderingen gælder både projekter i og uden for et Natura 2000-område, såfremt det ikke umiddelbart kan udelukkes, at der kan være en påvirkningsrisiko. De planer og projekter, der omfattes af kravet om vurdering, er også planer og projekter som ikke direkte er forbundet med eller nødvendige for Natura 2000-områdets forvaltning, jf. § 6, stk. 1, jf. § 7, stk. 2, nr. 1 i bekendtgørelsen.

Miljøvurdering

Regulativforslaget og referencescenariet (nul-alternativet) vurderes i forhold til de relevante vurderingstemaer, der er afdækket i afgrænsningen.

Miljøvurderingen omfatter en vurdering af de mulige miljøpåvirkninger for hver udvalgt miljøparameter. På baggrund af vurderingerne opstilles om nødvendigt forslag til afværgeforanstaltninger med henblik på at minimere eventuelle negative miljøpåvirkninger. Ligeledes opstilles om nødvendigt et overvågningsprogram jf. bilag 4 i miljøvurderingsloven.

⁴ Bekendtgørelse nr. 126 af 26. januar 2017 af lov om vandplanlægning

Vurdering af indvirkning på Natura 2000-området "Brabrand Sø med omgivelser"

Århus Å løber gennem Natura 2000-området "Brabrand Sø med omgivelser", og er dermed en del af udpegningsgrunden. Natura 2000-områdets udpegningsgrundlag fremgår af tabel 1⁵.

Tabel 1 Naturtyper og arter, der udgør udpegningsgrundlaget for Natura 2000-området Brabrand Sø med omgivelser. Kilde: Natura 2000-planen.

Udpegningsgrundlag for Habitatområde nr. 233		
Naturtyper:	Næringsrig sø (3150)	Rigkær (7230)
	Bøg på muld (9130)	Ege-blandskov (9160)
	Elle- og askeskov* (91E0)	
Arter:	Stor vandsalamander (1166)	Damflagermus (1318)
	Odder (1355)	

Naturtyper og arter, der udgør det gældende udpegningsgrundlag for Natura 2000-området. Tal i parentes henviser til de talkoder, som benyttes for naturtyper og arter fra habitatdirektivets bilag 1 og 2. * angiver at der er tale om en prioriteret naturtype. Udpegningsgrundlag for habitatområder er blevet revideret som beskrevet i basisanalysen.

I denne miljørapport vurderes det om vedtagelsen og udmøntningen af vandløbsregulativ for Århus Å inkl. Årslev Engsø og Brabrand Sø vil påvirke habitatområdets udpegningsgrundlag med særlig fokus på de ovennævnte naturtyper, heraf de bilag IV-arter, der lever i og i tilknytning hertil. Der skal som tidligere nævnt foretages en vurdering af, om det kan udelukkes, at regulativet i sig selv eller i forbindelse med andre regulativer, planer og projekter kan påvirke Natura 2000-områdets gunstige bevaringsstatus væsentligt. Det overordnede mål for Natura 2000 området er⁶:

"Brabrand Sø henligger som en naturlig næringsrig sø, der opnår god naturtilstand med udbredt undervandsvegetation, og sammen med Årslev Engsø, skovtyperne, rørskoven og de afgræssede rigkær fremstår som et naturmæssigt hele med levesteder til mange forskellige plante- og dyrearter.

I Natura-2000-området er der specielt fokus på næringsrige søer og den truede naturtype rigkær. Begge naturtyper er vidt udbredte i området og danner velegnede levesteder for bl.a. odder og damflagermus.

Områdets økologiske integritet sikres i form af en -for den enkelte naturtype- hensigtsmæssig drift/pleje og hydrologi, en lav næringsstofbelastning og gode sprednings- og etableringsmuligheder for arterne."

I Natura 2000-planen er der foretaget en vurdering af tilstanden for habitatnaturtyperne og levesteder for arter i Natura 2000-området, hvor der er udviklet et tilstandsvurderingssystem. Vurderingen omfatter naturtyperne "**rigkær (7230)**" og "**bøg på muld (9130)**" samt levestederne "**næringsrig sø (3150)**". Der er desuden vurderet på naturtilstanden for to levesteder for "**stor vandsalamander (1166)**".

De to kortlagte vandhuller af typen næringsrig sø er i høj naturtilstand, mens de samme to vandhuller er vurderet med god naturtilstand for så vidt, angår deres funktion som levested for stor vandsalamander.

Trusler for Natura 2000-området Brabrand Sø med omgivelser er ifølge seneste Natura 2000-basisanalyse⁷ følgende:

- Tilgroning af lyskrævende naturtyper med høje urter eller vedplanter

⁵ Natura 2000-plan 2015-2021 Brabrand Sø med omgivelser Natura 2000-område nr. 233 Habitatområde 233

⁶ Natura 2000-plan 2015-2021 Brabrand Sø med omgivelser. Natura 2000-område nr. 233. Habitatområde 233

⁷ Natura 2000-basisanalyse 2022-2027 Brabrand Sø med omgivelser. Natura 2000-område nr. 233. Habitatområde 233. Maj 2020.

- U hensigtsmæssig hydrologi i vådbunds naturtyper
- Direkte påvirkning fra landbrugsdrift på tilstødende arealer
- Forekomst af invasive arter
- Arealandel med drift

Rigkær (7230)

Rigkær er betinget af intakt hydrologi med en tilstrækkelig mængde rent, baserigt fremsivende grundvand, der medfører mere eller mindre permanent vandmættet jordbund. Grundvandets indhold af jern og kalk binder fosfor i forbindelser, der ikke kan optages af planter, og der skabes gode vækstforhold for såkaldte nøjsomhedsplanter. Naturtypen er afhængig af vedvarende græsning og under fravær af gødskning kan der udvikle sig knoldstrukturer med mulighed for udvikling af en artsrig vegetation af lavtvoksende urter og en rig mosflora.

Jf. Natura 2000 plan 2016-2021 for H233 samt basisanalysen for 2021 -2027 er der for rigkærene 1/3 af det kortlagte areal (9 ha) som er i god tilstand, mens resten er i moderat tilstand. Årsagen til den moderate tilstand vurderes at være manglende eller utilstrækkelig drift, hvilket medfører tilgroning og bortskygning af karakteristiske arter for naturtypen rigkær.

Der er kun registreret tegn på afvanding med betydelig effekt på en mindre del af de kortlagte rigkær. Arealerne er ikke truet af hverken invasive arter eller påvirkning af næringsstoffer fra naboliggende dyrkede arealer. Der er til gengæld generelt væsentlige problemer med tilgroning i høje urter og græsser, mens tilgroning med vedplanter, er mindre udbredt. Omkring 45 % af arealet med rigkær trues af manglende drift og pleje.

Bøg på muld (9130)

Naturtypen findes spredt på 3 små arealer syd for Brabrand Sø. For det kortlagte areal **bøg på muld (9130)** er skovtilstanden vurderet til god. Jf. basisanalysen for 2021-2027 er der vurderet, at udvikling på skovarealet er stabil og der ses bedre naturtilstand i takt med øget naturnær skovdrift og dødt ved.

Ege-blandskov (9160)

Naturtypen findes med en enkelt forekomst nord for Brabrand Sø. Naturtypen vurderes at være i moderat tilstand. Årsagen er manglende eller utilstrækkelig drift, der medfører tilgroning og bortskygning af karakteristiske arter

Elle- og askeskov (91E0)

Naturtypen findes spredt på 5 små, ny-kortlagte arealer (1,7 ha) i området. Naturtypen vurderes at være i moderat tilstand. Årsagen er manglende eller utilstrækkelig drift, der medfører tilgroning og bortskygning af karakteristiske arter.

Næringsrig sø (3150)

Naturtypen udgør et areal på 114 ha for Årslev Engsø og 145 ha for Brabrand Sø. Årslev Engsø er beliggende i en tunneldal i den vestlige ende af Aarhus By umiddelbart vest for Brabrand Sø. Søen var tidligere et større lavbundsområde som var kunstigt afvandet, men i 2003 blev afvandingen standset og den nuværende Årslev Engsø blev etableret. Der har siden etableret sig en vådbundsvegetation omkring søen. Fiskebestandens

størrelse og struktur er kendetegnende for en næringsrig lavvandet sø med mange fredfisk som skalle og brasen, men også med en god bestand af gedde på grund af det store fødeudbud og gode gydepladser i søens bredzone. I basisanalysen for vandområdeplaner 2021-2027 er det foreløbige miljømål for Årslev Engsø moderat økologisk tilstand, hvilket er vurderet på baggrund af den aktuelle tilstand af fytoplankton. Søen er anlagt med henblik på næringsstoffjernelse og for disse søer er det foreløbige miljømål fastsat til den aktuelle tilstand.

Miljømålet for Brabrand Sø er god økologisk tilstand. I basisanalysen for vandområdeplaner 2021-2027 er søen vurderet til at have en ringe økologisk tilstand på grund af vurderingen af fytoplankton og makrofytter. Brabrand Sø er en naturligt næringsrig sø, som tidligere har huset en rig flora af undervandsplanter samt store bestande af vandinsekter og forskellige rovfisk. Belastning med næringsstoffer fra landbrug og tidligere tilladninger af spildevand har medført, at søen nu har ringe sigtdybde og et begrænset indhold af karakteristisk undervandsvegetation.

For de prioriterede skovnaturtyper, rigkær, elle- og askeskove ved vandløb og næringsrig sø vurderes den samlede påvirkning uvæsentlig hovedsagelig grundet den generelt høje vandstand, dels grundet det begrænsede påvirkningsareal, dels grundet naturtypens bredde økologiske niche, hvor høj vandstand generelt er positivt, dels grundet naturtyperne generelt moderat til god tilstand selv om vandstanden betragtet over en ca. 10-15-årig periode har været relativt høj.

Vedtagelsen af vandløbsregulativet fører ikke til øget afvanding eller en ændring i hydrologien indenfor Natura 2000-området. Vandløbsvedligeholdelsen i form af oprensninger foretages kun i det omfang, det har væsentlig betydning for vandløbets vandføringsevne. De fastlagte bestemmelser i regulativet giver ikke anledning til ændrede afvandingsforhold af arealer indenfor det udpegede Natura 2000-område *Brabrand Sø med omgivelser* og vil derved ikke påvirke de naturtyper og de arter, der er listet i udpegningsgrundlaget for Natura 2000-område nr. H233, negativt. Dette ændres ikke i den fremtidige vedligeholdelsespraksis idet der indføres mere skånsom og selektiv grødeskæring, hvilket forventes at fremme biodiversiteten i og ved vandløbet og vurderes ikke at udgøre nogen skadelig påvirkning på naturtilstanden.

Aarhus og Skanderborg Kommuner vurderer sammenfattende, at regulativet hverken i sig selv eller i forbindelse med andre regulativer, planer og programmer påvirker Natura 2000-områdets gunstige bevaringsstatus. Der skal derfor ikke foretages en nærmere konsekvensvurdering af regulativets indvirkning på Natura 2000-området Brabrand Sø med omgivelser.

Vurdering af indvirkning på bilag IV-arter

Der skal som tidligere nævnt foretages en vurdering af, om det kan udelukkes, at regulativet i sig selv eller i forbindelse med andre regulativer, planer og projekter kan påvirke bilag IV-arter væsentligt. Der er forbud mod forsætlig forstyrrelse af disse arter, i særdeleshed i perioder, hvor dyrene yngler, udviser yngelpleje, overvintrer eller vandrer, jf. artikel 12, stk. 1, litra b i habitatdirektivet. Der er desuden forbud mod beskadigelse eller ødelæggelse af yngle- eller rasteområder, jf. artikel 12, stk. 1, litra d. Beskyttelsen er

generel og vedrører ikke kun særligt udpegede områder. Beskyttelsen omfatter desuden både forsætlig og uforsætlig beskadigelse og ødelæggelse.

Odder

Der er forekomst af odder i og omkring Århus Å såvel som ved Årslev Eng sø og Brabrand Sø.

Vandløbsvedligeholdelse i form af oprensning foretages kun i det omfang, det har væsentlig betydning for vandløbets vandføringsevne. Ved at undlade skæring af kantvegetationen bevares en større del af de miljømæssige spredningskorridorer langs vandløbet til gavn for økosystemet i og langs vandløbet.

Vegetation langs vandløbet vil f.eks. gavne mulighederne for, at odder kan raste og fouragere mere uforstyrret end hvis brinkerne blev slået. Der er desuden mulighed for at efterlade dødt véd i vandløbet, hvilket bl.a. kan bidrage til etablering af gode fysiske forhold og fødemulighed for smådyr og hermed fiskebestande. Dette påvirker ikke vandløbets vandføringsevne væsentligt og vurderes derfor ikke at have konsekvenser for afvandingen og hydrologien langs vandløbet.

Skyggegivende beplantning i vandløbsprofilen og indenfor 2 meter bræmmen må ikke fjernes eller beskæres uden vandløbsmyndighedens tilladelse, hvilket betyder, at træer som udgangspunkt ikke fældes eller fjernes. Væltede træer og dødt véd, som ikke påvirker vandføringsevnen væsentligt, skal blive liggende i og langs vandløbet. Herved øges fødemængden og antallet af levesteder for vandløbets fisk og smådyr.

Vandløbsregulativets bestemmelser sikrer en skånsom manuel vedligeholdelse, hvor selektiv grødeskæring i en mindre strømmende lader planter blive stående tilbage i vandløbsprofilen. En miljøvenlig grødeskæring understøtter vandløbets naturlige form, variation og udvikling. Variationen i vandløbet skaber bedre vilkår for fisk, hvilket potentielt giver et større fødegrundlag for odder. Desuden er der lavet en række bestemmelser, der sikrer skjul i vandløbet til gavn for migrerende arter som fx odder.

Brabrand Sø er offentligt tilgængelig og benyttes til rekreative formål som f.eks. roning, jagt, rusefiskeri og fiskeri med stang. Regulativet for Århus Å inkl. Årslev Eng sø og Brabrand Sø fastsætter bestemmelser for færdslen på søfladen af Brabrand Sø. I regulativet gives der fortsat mulighed for færdsel på søfladen. Brug af påhængsmotorer er kun tilladt i et meget begrænset og veldefineret omfang, mens brug af lydløse elmotorer med begrænset motorkraft fremover tillades. Til vurdering af en eventuel påvirkning af bilag IV-arter er der kun fokuseret på odder. Dette skyldes, at en eventuel påvirkning af bilag IV-arterne damflagermus og stor vandsalamander ved sejlads på Brabrand Sø kan afvises. For en eventuel påvirkning af habitatarten odder har Aarhus Kommune fået udarbejdet notat fra DCE vedr. fremtidige anbefalinger for færdsel på søen⁸. Det vurderes her, at odder allerede færdes i og omkring Brabrand Sø på trods af eventuelle eksisterende forstyrrelser fra rekreative og andre menneskelige aktiviteter. Odder er overvejende nataktiv i Danmark og kan også tilpasse deres adfærd efter eventuelle forstyrrelser i tid og rum. For Brabrand Sø forventes der derfor ikke at være sammenfald mellem udøvelsen af sejlads på søen og odderens aktiviteter. En eventuel forstyrrelse forventes heller ikke at medføre en væsentlig negativ påvirkning af odderens muligheder for at raste og yngle i området, som i høj grad domineres af tætte rørskove og enge.

⁸ Forslag til regulering af sejladsen i Brabrand Sø med hensyntagen til ynglende og rastende fugle samt odder. Notat fra DCE-Nationalt Center for Miljø og Energi. April 2016.

Samlet vurderes, at det kan udelukkes, at vedtagelsen af vandløbsregulativet kan beskadige eller ødelægge yngle- og rasteområder for odderen.

Flagermus

Der er registreret 8 arter af flagermus i Aarhus og Skanderborg Kommuner. Følgende 5 arter er registreret i umiddelbar nærhed af Århus Å:

Damflagermus sover om vinteren vintersøvn i blandt andet kalkgruber og klippespalter, ofte hængende i små grupper. Sommerkvartererne er i huse eller hule træer i nærheden af søer og vandløb. Føden jages over vandfladerne eller omkring træer i lav højde. Damflagermus er registreret i Aarhus Kommune ved Brabrand Sø.

Brunflagermus er den mest almindelige art og er udbredt over det meste af Danmark. Sommerkolonier og vinterkvarterer findes i hule træer. Brunflagermus er afhængige af mange hule træer i lokalområdet året rundt og er registreret flere steder tæt ved Århus Å-systemet og Brabrand Sø.

Dværgflagermusen lever i tilknytning til løvskov. Hule træer, gamle spættereder og bygninger er både sommer- og vinterkvarterer. Arten findes flere steder i Aarhus Kommune og registreret tæt ved Århus Å-systemet.

Vandflagermus er vidt udbredt og almindeligt forekommende i Danmark. Sommerkvartererne er som regel hule træer i skove og parker, men kan også være under en gammel stenbro og i enkelte tilfælde i en bygning. Vandflagermusen jager det meste af tiden insekterne over vandoverfladen på søer og vandløb, men den kan også ses jagende mellem træer, langs skovkanter og levende hegn. Under jagtflugten flyver vandflagermus meget tæt på vandoverfladen og flere individer fouragerer indimellem i samme område. Vandflagermus er registreret flere steder ved Århus Å-systemet.

Skimmelflagermus er helt knyttet til bygninger året rundt, med sommerkolonier i lave huse på landet og overvintring i højhuse i storbyerne. Om sommeren holder den til i lave beboelseshuse på landet og sidst på sommeren flytter den så ind til byen, hvor den overvintrer i høje huse i Aarhus midtby.

Af de registrerede flagermus arter vurderes kun vandflagermus og damflagermus at have tilknytning til åen som levested, idet den fouragerer lavt over vandfladen, og en stor del af føden består af vandinsekter. Som med damflagermus er der ikke identificeret påvirkninger af negativ betydning for vandflagermus. Der er ikke identificeret potentielle negative påvirkninger af damflagermus og vandflagermus ved grødeskæring i vandløbet.

I forbindelse med atlasundersøgelser udført i perioden 2015-2019 i samarbejde mellem www.fugleognatur.dk og Naturhistorisk Museum er der observeret følgende øvrige bilag IV- og II arter i eller umiddelbar nærhed af planområdet.

Stor vandsalamander

Stor vandsalamander lever ikke i tilknytning til rindende vand, så en evt. påvirkning af stor vandsalamander skulle ske indirekte ved påvirkning af levesteder beliggende meget nær vandløbet og i en stærk hydrologisk

forbindelse med denne, hvilket ikke vurderes sandsynligt. Der er ikke identificeret øvrige potentielle påvirkninger af stor vandsalamander.

Stor Kærguldsmed

Der er registeret stor kærguldsmed tæt ved Århus Å-systemet. Stor kærguldsmed yngler i stillestående, næringsfattige eller svagt næringsrige søer og vandhuller i skov. Den foretrækker solbeskinnede vande med mange forskellige vandplanter og undervandsmosses. Da arten ikke har yngle – og levesteder i vandløbet vurderes vedtagelse af vandløbsregulativet ikke at medføre risiko for negativ påvirkning af arten.

Grøn Mosaikguldsmed

I et vandhul med krebseklo syd for Brabrand Sø er der fundet vandhulsarten grøn mosaikguldsmed. Arten forekommer spredt i hele landet og yngler i vandhuller og å-afsnøringer. I Danmark ses arten i tæt tilknytning til plantearten krebseklo og sjældent også i tilknytning til vandaks. Det vurderes, at vedtagelse af vandløbsregulativet samt miljøvenlig vedligeholdelsespraksis ikke medfører risiko for negativ påvirkning af arten.

Områdets økologiske funktionalitet bevares og påvirkes ikke negativt ved vedtagelsen af vandløbsregulativet. Bestemmelserne i det reviderede regulativ forventes derfor at bevare eller forbedre leveforhold for flora og fauna i vandløbet, da der gives mulighed for forbedrede fysiske forhold. Der vil ikke forekomme tilstandsændringer i vandløbet eller på de tilstødende arealer. Det vurderes derfor, at en vedtagelse af dette regulativ ikke vil beskadige eller ødelægge yngle- eller rasteområder for arter på habitatdirektivets bilag IV. Sammenfattende vurderes det, at vedtagelsen af dette regulativ ikke vil beskadige eller ødelægge yngle- eller rasteområder for dyrearter på habitatdirektivets bilag IV. Det vurderes ligeledes, at regulativet hverken i sig selv eller i forbindelse med andre regulativer vil beskadige eller ødelægge yngle- og rasteområder for bilag IV-arter.

Aarhus og Skanderborg Kommuner vurderer sammenfattende, at bestemmelserne i det reviderede regulativ forventes at bevare eller forbedre leveforhold for flora og fauna i vandløbet, da der gives mulighed for forbedrede fysiske forhold. Der vil ikke forekomme tilstandsændringer i vandløbet eller på de tilstødende arealer. Det vurderes derfor, at vedtagelsen af dette regulativ ikke vil beskadige eller ødelægge yngle- eller rasteområder for dyrearter på habitatdirektivets bilag IV. Det vurderes ligeledes, at regulativet hverken i sig selv eller i forbindelse med andre regulativer vil beskadige eller ødelægge yngle og rasteområder for bilag IV-arter.

Beskyttede arealer efter Naturbeskyttelsesloven

Naturbeskyttelseslovens § 3 beskytter søer, heder, moser og lignende, strandenge og strandsumpe, ferske enge, biologiske overdrev samt de udpegede vandløb imod tilstandsændringer.

Vandløbet grødeskæres 1 gang årlig manuelt med le som medfører, at tilstødende § 3 natur bliver ikke påvirket af maskinkørsel langs vandløbet. Det vurderes, at den eksisterende vedligeholdelses- og grødeskæringspraksis ikke har medført skader eller tilstandsændringer af de vandløbsnære naturarealer og der forventes ingen direkte påvirkning af beskyttet natur idet den eksisterende vedligeholdelsespraksis videreføres til nærværende regulativ.

Århus Å er udpeget som § 3 beskyttet vandløb, samt Årsløv Eng sø og Brabrand Sø store dele af vandløbsstrækningen omgivet af § 3 beskyttede eng- og mosearealer, samt partier af overdrev og søer. Den sidste del af strækningen går igennem Aarhus by inden udløb til Aarhus Bugt.

Der er udført vegetationsundersøgelser NOVANA på delstrækninger af Århus Å opstrøms søerne i 2020. De undersøgte delstrækninger viser EQR værdi 0,784 for makrofytter, som indikerer høj tilstand vurderet ud fra plantesammensætning i vandløbet. Det vurderes, at eksisterende grødeskærings- og vedligeholdelsespraksis som videreføres i nærværende regulativ ikke vil påvirke tilstanden i vandløbet negativt.

Århus Å er omfattet af å-beskyttelseslinjen og søerne er omfattet af sø-beskyttelseslinjen. Sø- og å-beskyttelseslinjen er et generelt forbud mod at placere bebyggelse, foretage ændringer i terrænet, beplantning og lignede i en afstand på 150 m fra offentlige vandløb, der pr. september 1983 havde en bundbredde efter dagældende regulativ på mindst 2 m. Forbuddet er beskrevet i Naturbeskyttelseslovens § 16.

Vurdering af indvirkning på vandløbet herunder målopfyldelsen

Det vurderes, at der ikke vil forekomme tilstandsændringer i vandløbet eller på de tilstødende arealer som følge af vandløbsregulativets vedtagelse, og derfor vurderer Aarhus og Skanderborg Kommuner, at den samlede miljøtilstand i Århus Å ikke vil blive forringet som følge af regulativet. Det er vurderet, at regulativet bevarer eller forbedrer leveforholdene for både flora og fauna og regulativet lever dermed op til bestemmelserne i den nationale lovgivning.

Århus Å har på flere delstrækninger ikke opnået miljømålet i vandområdeplanen om god økologisk tilstand.

Bestemmelserne i dette regulativ understøtter overordnet vandområdeplanens krav til vandløbet og følger anvisningerne i både *Vejledning om grødeskæring i danske vandløb* fra Miljø- og Fødevareministeriet (november 2016) og i *Faglig udredning om grødeskæring i vandløb* fra DCE 2016.

Vandløbsvedligeholdelse

Fysisk påvirkning i form af intensiv vandløbsvedligeholdelse er en trussel mod vandløb med vandplanter, da intensiv vandløbsvedligeholdelse forringer udviklingen af artsrige dyre- og plantesamfund i vandløb og på de tilstødende urtebræmmer⁹. Med fastsættelse af krav til en vandføringsevne sikres, at vandløbets profil fortsat kan ændre sig, blot vandføringsevnen er tilgodeset. Det betyder, at der på en vandløbsstrækning kan forekomme lokale indsnævring eller aflejring, så længe det ikke giver anledning til, at vandføringsevnen forringes. Der tages herved hensyn til både de afvandingsmæssige og de miljømæssige interesser ved vandløbet. Der er således mulighed for, at de naturlige vandløbsprocesser med erosion af bund og brinker, materialetransport og aflejring kan forløbe, så længe kravene til vandføringsevnen er overholdt. Oprensning af aflejret sediment i Århus Å er således kun nødvendigt i de tilfælde, hvor den fastsatte vandføringsevne er reduceret til et niveau der medfører vandspejlsstigninger på 10 cm eller derover ved kontrolafstrømningerne.

⁹ Faglig udredning om grødeskæring i vandløb. Aarhus Universitet, DCE, Nationalt Center for Miljø og Energi, 106 s.- Videnskabelig rapport fra DCE-Nationalt Center for Miljø og Energi nr. 188.

Grødeskæring

I regulativet skæres grøde på en måde, der understøtter vandløbets naturlige form og udvikling. Grødeskæring under hensyntagen til vandløbets vandføring vil ikke være til hinder for Natura 2000-områdets bevaringsstatus og vil ikke have negative konsekvenser for udpegningsgrundlaget. Regulativet fremmer muligheden for artsspecifik skæring, hvilket vil bidrage positivt til de fysiske forhold i vandløbet og dermed biodiversiteten i vandløbet.

I følge bestemmelserne i regulativet skal der ske en oplægning af grøde løbende, og da bunkerne af grøde skal placeres over den øverste vandløbskant for at undgå at den afskårne grøde kommer retur til vandløbet, så vurderes dette ikke at påvirke vandløbet negativt.

Ved at undlade skæring af kantvegetationen bevares en større del af de miljømæssige spredningskorridorer langs vandløbet til gavn for økosystemet i og langs vandløbet. Vegetation langs vandløbet vil f.eks. gavne mulighederne for, at odder kan raste og fouragere mere uforstyrret end hvis brinkerne blev slået. Der er desuden mulighed for at efterlade dødt véd i vandløbet, hvilket bl.a. kan bidrage til etablering af gode fysiske forhold og fødemulighed for smådyr og hermed fiskebestande. Dette påvirker ikke vandløbets vandføringsevne væsentligt og vurderes derfor ikke at have konsekvenser for afvandingen og hydrologien i vandløbssystemet. Bestemmelserne i det reviderede regulativ forventes at bevare eller forbedre leveforhold for flora og fauna i vandløbet, da der gives mulighed for varierede fysiske forhold.

Der vil ikke forekomme tilstandsændringer i vandløbet eller på de tilstødende arealer. Det kan derfor udelukkes, at det reviderede regulativ i sig selv kan påvirke Natura 2000-områdets mulighed for at opnå gunstig bevaringsstatus. Grødeskæringen forekommer kun én gang om året og kun hvis den fastsatte strømrønde bredde i regulativet ikke er til stede i perioden for den planlagte grødeskæring. Strømrøndens bredde er fastsat således, at der kan forventes etablering af en naturlig grødesammensætning udenfor den strømrønde, der evt. måtte være behov for at klippe. Hermed vurderes det, at regulativets bestemmelser om grødeskæring ikke forringer den miljømæssige tilstand for de biologiske kvalitetsparametre, ligesom muligheden for at opfylde miljømålene jf. vandområdeplanerne ikke forhindres som en konsekvens af grødeskæringen. For strækningerne gennem Årslev Eng sø og Brabrand Sø er der ikke behov for grødeskæring idet grødevæksten her er yderst begrænset og da der samtidig er et meget stort overfladeareal, hvor vandet frit kan bevæge sig. En påvirkning af miljømål i søerne eller udpegningsgrundlaget for Natura 2000-området i forbindelse med en evt. grødeskæring kan derfor afvises. Bestemmelserne i regulativet for Århus Å inkl. Årslev Eng sø og Brabrand Sø foreskriver en skånsom grødeskæring, hvilket kan fremme en ændring af vandløbets forløb imod et slynget forløb med større fysisk variation. Dermed kan der skabes mere dynamik i vandløbet og natur- og miljøkvaliteten i vandløbet vil forbedres over tid. Den større fysiske variation med tilhørende mere dynamik i vandløbene kan desuden med tid forbedre den landskabelige værdi af vandløbene. Derfor vurderer Aarhus og Skanderborg Kommuner, at den samlede miljøtilstand i Århus Å-systemet ikke vil blive forringet som følge af det reviderede regulativ.

Det vurderes, at regulativet hverken i sig selv eller i forbindelse med andre regulativer, planer og programmer påvirker den biologiske mangfoldighed negativt. Indholdet i regulativet med bl.a. introduktion af netværksskæring vil bidrage til at øge den fysiske variation i vandløbet, hvorved der kan skabes varierede

leve- og skjulesteder for smådyr og fisk til gavn for den biologiske mangfoldighed. Samtidig foretages grødeskæringen med fokus på bevarelse/fjernelse af specifikke grødearter.

De fastlagte bestemmelser i regulativet vedr. vandføringsevnen vil ikke give anledning til ændrede afvandingsforhold af arealerne i det udpegede Natura 2000-område Brabrand Sø med omgivelser og vil derved ikke påvirke de naturtyper og de arter, der er listet i udpegningsgrundlaget for Natura 2000-område nr. H233, negativt.

Konklusion

Vurdering af indvirkning på Natura 2000-område H233 Brabrand Sø med omgivelser

Aarhus og Skanderborg Kommuner vurderer sammenfattende, at regulativet hverken i sig selv eller i forbindelse med andre regulativer, planer og programmer påvirker Natura 2000-området "Brabrand Sø med omgivelser" gunstige bevaringsstatus. Der skal derfor ikke foretages en nærmere konsekvensvurdering af regulativets indvirkning på Natura 2000-området.

Der er kendskab til, at bilag IV-arten odder findes spredt i selve vandløbet på flere forskellige strækninger samt i området omkring Brabrand Sø og Årslev Engso. Damflagermus findes ved Brabrand Sø og er sammen med odder på udpegningsgrundlaget for Natura-2000 området. Det vurderes, at vedtagelse af det reviderede vandløbsregulativ ikke vil medføre risiko for at beskadige eller ødelægge yngle- eller rasteområder for disse to bilag IV-arter.

Denne vurdering lægges til grund i det arterne ikke vil påvirkes negativ ved de foreslåede bestemmelser, da områdets økologiske funktionalitet ikke påvirkes negativt, men tværtimod forventes forbedret som følge af prioriteringen af en miljøvenlig grødeskæring. Bestemmelserne i det reviderede regulativ forventes at bevare eller forbedre leveforhold for flora og fauna i vandløbet, da der gives mulighed for forbedrede fysiske forhold. Der forventes ikke negative tilstandsændringer i Århus Å, i Brabrand Sø eller i Årslev Engso samt tilstødende arealer. Det vurderes derfor, at vedtagelsen af dette regulativ ikke vil beskadige eller ødelægge yngle- eller rasteområder for dyrearter på habitatdirektivets bilag IV. Det vurderes ligeledes, at regulativet hverken i sig selv eller i forbindelse med andre regulativer vil beskadige eller ødelægge yngle- og rasteområder for bilag IV-arter.

Vurdering af indvirkning på materielle goder i form af landbrugsjord og øvrige vandløbsnære arealer

Vandstanden i vandløb kan påvirke de vandløbsnære arealer og vil naturligt fluktuere hen over året afhængigt af nedbørsforhold. Regulativets bestemmelser sikrer, at der både tages hensyn til de afvandingsmæssige forhold og de miljømæssige krav ved vandløbets løbende vedligeholdelse. Der er i regulativet tydelige bestemmelser for hvornår aflejringer på vandløbsbunden kræver oprensninger ligesom skæring af grøden er beskrevet i bestemmelserne. Både oprensning af aflejringer og skæring af grøde sker udelukkende af hensyn til afvandingshensynene for dyrkede arealer, infrastruktur og bebyggelse langs med vandløbet. Vandløb er som naturtype ikke plejekrævende og derfor vil de fastsatte miljømål godt kunne opnås uden vandløbsvedligeholdelse. Ved grødeskæring sænkes vandstanden i en kort periode umiddelbart

efter indgrebet, hvor biomasse fjernes fra vandløbet. Herefter vokser grøden oftest frem igen, hvorfor effekten af grødeskæring som udgangspunkt har midlertidig karakter. I forslag til det reviderede regulativ foreslås der ændringer i grødeskæringen i forhold til det gældende regulativ. Ændringerne er foreslået med henblik på at kunne sikre de fastsatte krav til miljømålene jf. vandområdeplanerne, herunder især for kvalitetsparameteren makrofytter. Konsekvenserne af de foreslåede ændringer er belyst i et rådgivernotat på baggrund af viden om vandløbet og konkrete modelleringer¹⁰. Her konkluderes det, at ændringen maksimalt bliver på 4-5 cm i en situation med en sommermiddel-vandføring. For mange strækninger vil ændringen ligge på mellem 0-2 cm. For en situation med en afstrømning svarende til sommermedianmaksimum forventes forskellen maksimalt at blive på 7-8 cm og også her vil mange strækninger være mindre påvirket. Da ændringerne forekommer i sommersituationen, hvor vandstanden i åen i forvejen er lav, vurderes ændringerne ikke at give anledning til væsentlige påvirkninger på de vandløbsnære arealer. Det er ligeledes væsentligt at understrege, at effekten af en grødeskæring kun er til stede i vandløbet i perioden fra grødeskæringen afsluttes og til grøden igen er vokset frem. På strækningerne nedstrøms Brabrand Sø er der ingen grøde hvorfor der ikke vil ske en ændring. Overordnet set vurderes de foreslåede ændringer derfor ikke at medføre væsentlig negativ påvirkning på materielle goder i form af landbrugsjord og øvrige vandløbsnære arealer sammenlignet med situationen i dag jf. det gældende regulativ.

Vurdering af indvirkning på fiskeri

Århus Å med tilhørende søer kan fungere som levested for en række danske ferskvandsfisk med fiskerimæssig interesse. Fiskeri af erhvervmæssig interesse foregår kun i begrænset omfang i danske vandløb og søer og således også i de vande, som regulativet omfatter. Der forefindes en aktiv ålekiste i Århus Å ved den tidligere Aldrup Mølle, hvorfra ejeren har mulighed for at drive kommercielt fiskeri efter ål i den periode, som lovgivningen tillader dette. For den øvrige del af Århus Å drives der ikke kommercielt fiskeri, men på hele forløbet er der mulighed for rekreativt med stang, hvilket benyttes med varierende intensitet. Flere strækninger er f.eks. lejet ud til lokale lystfiskerforeninger, som overvejende målretter deres fiskeri efter bækørred og havørred. I Årslev Engsø og Brabrand Sø er det de enkelte lodsejere der har fiskeretten, hvilket ikke udnyttes til erhvervmæssigt fiskeri. På Årslev Engsø er det rekreative fiskeri negligerbart, mens der på Brabrand Sø forekommer et moderat rekreativt fisketryk i form af rusefiskeri efter ål samt stangfiskeri efter rovfisk og fredfisk, overvejende fra joller. Regulativets bestemmelser tager i vid udstrækning hensyn til miljømålene i vandløbet, hvilket kan medvirke til forbedring af de fysiske forhold og dermed miljøtilstanden i vandløbet. Med en forbedret miljøtilstand vil der være et bedre grundlag for udvikling af naturlige og sunde fiskebestande, ikke mindst for ørred, som sammen med ål, er den dominerende art i vandløbssystemet. Regulativets bestemmelser vurderes derfor at have en positiv påvirkning på muligheden for at forbedre fiskebestandene til gavn for ikke mindst det rekreative fiskeri.

I Brabrand Sø vil regulativets bestemmelser fortsat give mulighed for sejlads og fiskeri på vandfladen, hvorved forstyrrelser og negativ påvirkning af den dominerende rørskov omkring Brabrand Sø reduceres. Med muligheden for at sejle med mindre elmotorer ved udøvelse af f.eks. rekreativt fiskeri, sikres tidssvarende bestemmelser idet forstyrrelsen herfra vurderes at være på niveau eller mindre end ved fremdrift med årer, som det hidtil har været praksis. Regulativets bestemmelser understøtter dermed, at der fortsat kan bedrives et offentligt tilgængeligt rekreativt fiskeri på Brabrand Sø på niveau med de eksisterende forhold.

¹⁰ ENVIDAN. Konsekvensberegninger af ændret grødeskæring. Januar 2022.

Kumulative forhold

De fastlagte bestemmelser i regulativet for Århus Å inkl. Årslev Engsø og Brabrand Sø vil ikke give anledning til ændrede afvandingsforhold af arealerne i det udpegede Natura 2000-område Brabrand Sø med omgivelser, da der er fastsat krav til vandføringen i alle vandløbene. Der tages herved også hensyn til de afvandingsmæssige forhold i vandløbene, og derfor vurderes det, at regulativet i sig selv eller i forbindelse med andre regulativer i Århus Å-systemet ikke påvirker de naturtyper og de arter negativt, der er listet i udpegningsgrundlaget for Natura 2000-område nr. H233.

Aarhus og Skanderborg Kommuner vurderer samlet, at regulativet hverken i sig selv eller i forbindelse med andre regulativer, planer og programmer påvirker Natura 2000-området Brabrand Sø med omgivelser mulighed for at opnå gunstig bevaringsstatus.

Afværgeforanstaltninger og alternativer

Miljøvurderingen skal omfatte en kort skitsering af grunden til at vælge, det/de alternativer, der har været behandlet. Dette fremgår af miljøvurderingslovens bilag 4.

Forslaget, der indgår i miljøvurderingen, er det scenarie, hvor regulativet vedtages og realiseres. Eneste alternativ, der vil indgå i miljøvurderingen, er referencescenariet eller 0-alternativet, hvor forslaget ikke vedtages. Nulalternativet er en situation med den sandsynlige udvikling, såfremt regulativet ikke realiseres. Nulalternativet er ikke nødvendigvis en fastholdelse af situationen, som den fremstår i dag. Vedligehold af vandløbet vil følge de gældende vandløbsregulativer, som ikke er tidssvarende. Der fortsættes med udpræget grad af strømrendeskæring, hvor der er risiko for at vandløbet snævrer ind og får en "kassestruktur", hvor den fremtidige vandløbsbredde kan være defineret af strømrendebreden, hvilket ikke nødvendigvis skaber fysisk variation til gavn for biodiversiteten og de fastsatte miljømål for vandløbet.

Alternativscenariet med fastholdelse af det eksisterende regulativ forventes derfor ikke skabe den nødvendige udvikling den fysiske variation, der er nødvendig for at sikre målopfyldelse af miljømålet for vandløbet.

Det vurderes ikke at være behov for særlige afværgeforanstaltninger som følge af regulativets vedtagelse.

Manglende oplysninger

Det vurderes, at det tekniske og videnskabelige grundlag for miljøvurderingen har været tilstrækkelig. Det data, der foreligger for Århus Å's vandplanter i medfør af statens overvågning er mangelfuld, uddaterede og meget lidt anvendelige til en vurdering i medfør af denne opgave.

Kendskabet til levesteder og udbredelsen af visse bilag IV og II arter er mangelfuld og hovedsageligt grundet manglende specifikke undersøgelser og mangel på egnede teknikker. Samlet set vurderes vidensgrundlaget, det ligger til grund for denne vurdering at være det bedste videnskabelige grundlag.

Overvågningsprogram

I henhold til miljøvurderingsloven skal de væsentlige miljøpåvirkninger ved regulativets gennemførelse overvåges. Det vurderes, at der ikke er et behov for et særligt overvågningsprogram som følge af

regulativforslaget. Staten udfører i stedet overvågning af vandområdet som led i implementeringen af vandområdeplanen.

Der udføres kontrol med, om regulativet er overholdt, ved at sammenligne vandløbets vandføringsevne ved vandløbets faktiske dimensioner (opmåling) og de regulativmæssige teoretiske dimensioner. Til kontrol af vandløbets vandføringsevne gennemføres vandspejlsberegninger ved hjælp af WSP's stationære strømningsmodel VASP (VAndSpejlsberegningProgram) eller tilsvarende programmer. De hydrauliske beregninger i VASP foregår som stykvisse beregninger efter Manning-formlen med anvendelse af modstandsradius. Vandføringsevnen kontrolleres ved henholdsvis en normal og en høj vintervandføring i den grødefri periode. Disse to afstrømningssituationer er valgt ud fra et ønske om at foretage en kontrol af, hvorvidt vandløbet overholder de regulativfastsatte krav ved den mest forekommende situation i vinterperioden (vintermiddelfastrømning) og en meget høj situation, hvor afstrømningen er størst (vinter medianmaksimum afstrømning).

Kontrol af den teoretiske skikkelse udføres efter behov eller ved konkrete henvendelser fra lodsejere idet vandløbet erfaringsmæssigt har en god evne til at vedligeholde sig selv. Kontrolopmåling udføres normalt i den grødefri periode fra 1. november til 1. april. Vandløbet kontrolleres af vandløbsmyndigheden i definerede tidsintervaller. Intervallerne defineres i regulativet efter erfaringerne med, hvor stor evne vandløbene har til at opretholde vandføringsevnen af sig selv.